

MOTORBRANSCHBAROMETERN I VÄSTERBOTTENS LÄN

- Företagen saknar kompetent personal samtidigt som färre studerar på gymnasiets fordons- och transportprogram

STORT REKRYTERINGSBEHOV I MOTORBRANSCHEN

Med cirka 4500 företag och 55 000 anställda är motorbranschen en betydande del av näringslivet i Sverige och viktig för att en rad andra branscher ska fungera. Motorbranschen har utvecklats till att bli teknikintensiv, innovativ och internationell.

Trots den sviktande konjunkturen behöver branschen anställa tusentals personer under kommande år. Det visas i en undersökning från Motorbranschens Yrkesnämnd (MYN) där företag anslutna till Motorbranschens Arbetsgivareförbund (MAF), som utgör cirka hälften av den svenska motorbranschen, svarade att de behöver anställa 3200 nya personer över hela landet inom tre år. Samtidigt sjunker antalet sökande till fordons- och transportprogrammet på gymnasiet. Detta leder redan i dag till en kompetensbrist som kommer att förvärras om inte trenden bryts. Konsekvenserna av denna kompetensbrist riskerar att allvarligt hämma utvecklingen i branschen. **För att säkra branschens kompetensbehov behövs det fler som söker till och studerar på fordons- och transportprogrammet redan idag.**

I denna rapport, Motorbranschbarometern, presenteras flera perspektiv på motorbranschens bredd och särskilda egenskaper. Motorbranschbarometern tas fram av MYN och presenteras på länsnivå.

MYN har bildats gemensamt av arbetsgivare och fackförbund. Yrkesnämnden har som mål att det ska finnas välutbildad och yrkeskunnig arbetskraft i branschens företag. MYN arbetar aktivt för att ständigt förbättra yrkesutbildningen, anordnar slutprov för gymnasieelever och utfärdar internationellt giltiga certifikat och yrkesdiplom. Även lärarfortbildning är en viktig del av verksamheten.

En viktig aspekt på kompetensförsörjningen för branschen är ledtiderna i utbildningssystemet. Den personal som branschen efterfrågar måste ha en yrkesutbildning minst i nivå med gymnasieskolans fordons- och transportprogram. **Det innebär att ledtiden för att få fram kompetent personal uppgår till 3-4 år.**

Motorbranschen är mindre konjunkturberoende än många andra branscher. När det är högkonjunktur är det nybilsförsäljningen som drar branschen medan efterfrågan på service och reparationer tenderar att öka i lågkonjunktur när bilparken åldras. Motorbranschens rekryteringsbehov är därför mindre konjunkturberoende och mer en faktor av strukturella förändringar som hänger

Visste du att...

för var tionde ny buss i linjetrafik behövs en ny mekaniker?

Källa: TransportGruppen

samman med ett ökat behov av vägtransporter, en vikande tillgång på kompetent nyutbildad arbetskraft och stora åldersavgångar bland befintlig personal under de närmaste åren. I dagsläget finns därför ett behov av att öka nyanställningarna inom branschens alla yrkeskategorier på kort sikt men än mer tydligt på lång sikt.

I Västerbotten är detta tydligt då många företag redan nu har problem att rekrytera personal. **Länet har samtidigt en mycket hög andel företag som rekryterar i expansionssyfte, men trots den starka efterfrågan har antalet elever på fordons- och transportprogrammet sjunkit.**

Rapporten presenterar trender och statistik från motorbranschen och jämför dessa med nationella genomsnitt, samt med ansökningsstatistik från gymnasiets fordons- och transportprogram för att spåra arbetskraften i länet. Statistiken bygger på offentliga siffror från bland annat SCB och Skolverket samt interna siffror från MYN och Svenskt Näringsliv. Statistiken baseras bland annat på en rekryteringsenkät som utgick till MAF-anslutna företag, som utgör cirka 50 procent av motorbranschens företag i Sverige. Detta ger tydliga indikationer på hur branschföretagen i länet upplever den nuvarande rekryteringssituationen.

Kort om branschen

Inom motorbranschen finns idag sex huvudsakliga yrkesgrenar: lastbilsteknik, maskinteknik, personbilsteknik, bilskadereparation, fordonslackering samt reservdelsspecialitet. Dessa yrkesroller är dock dynamiska och branschen blir hela tiden bredare med fler och fler nya yrken som följd. I takt med att tekniken blir mer komplex ökar också kunskaps- och kompetenskraven. Som en följd av detta har även lönerna stigit och mycket talar för att lönerna fortsätter att utvecklas positivt som en följd av branschens och teknikens utveckling.

Motorbranschen har genomgått en snabb utveckling på senare år i takt med den nya tekniken som branschen har integrerat i moderna fordon. Det har bidragit till att motorbranschen blivit både bredare och mer utmanande. Branschens traditionella yrkesgrupper är och förblir mycket viktiga för att hålla både den privata fordonsparken men även den svenska basindustrin igång, men samtidigt kan branschen nu locka en bredare rekryteringsbas till följd av de nya möjligheterna att få arbeta med avancerad och banbrytande teknik.

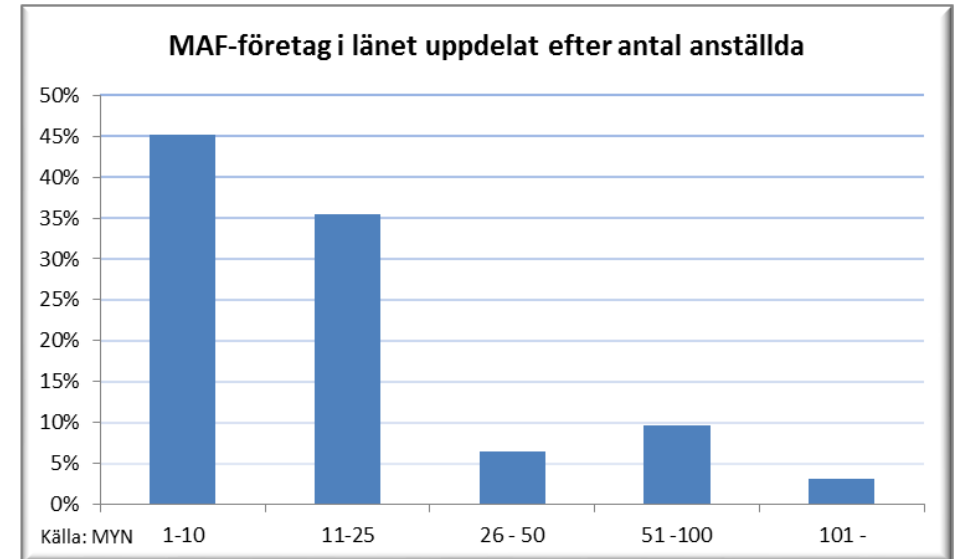

Motorbranschen i länet

I Västerbottens län är behovet av ny personal inom branschen stort. Företagen i länet uppger att de planerar nyanställningar både i år och framöver, och nationellt behöver branschen anställa över 3200 personer de kommande tre åren. Eftersom branschen är stabil gentemot konjunktursvängningar är orsaken till rekryteringsbehovet strukturellt – pensionsavgångar ska ersättas samtidigt som efterfrågan på branschens tjänster ökar.

Motorbranschen innebär även stora möjligheter för den anställde att själv forma sin karriär. Förutom bra lönevillkor och en trygg framtidsbransch är möjligheten att starta eget stor. I Västerbottens län är detta tydligt då 45 procent av alla branschföretag i undersökningen har färre än 11 anställda.

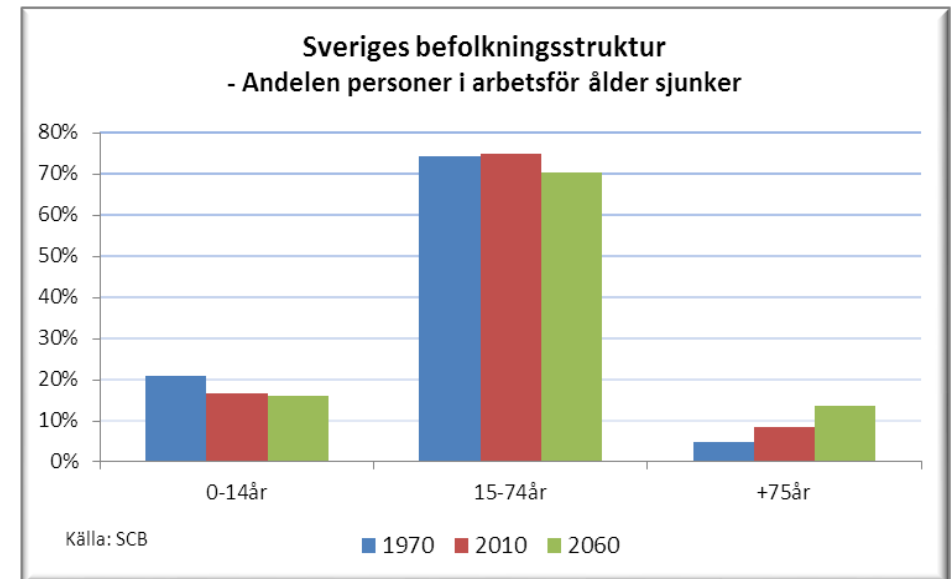

Arbetsmarknaden

Att glädjas över arbetsmarknadssiffror har varit få förunnat under de senaste åren med varsel och allmän ekonomisk oro, men motorbranschen i länet har gått mot strömmen. I den rekryteringsenkät som skickades ut till arbetsgivare i branschen svarade 42 procent att skälet till varför de rekryterat ny personal under 2011 var för att möta ökad efterfrågan snarare än att ersätta personal som slutat eller gått i pension.

Även framtiden ser ljus ut för jobbsökande, då arbetsgivarna i branschen räknar med att minst 3200 nya jobb på nationell nivå behöver tillsättas över den kommande treårsperioden. Trots en vikande konjunktur så räknar branschens arbetsgivare i länet med att behöva anställa folk inom de närmaste åren. Även i ett längre perspektiv kan man räkna med nyanställningar, då befolkningen åldras och antalet personer i arbetsför ålder minskar, enligt beräkningar från SCB.

Problemet är dock att företagen i länet får det svårare och svårare att hitta kompetent personal. I MYN:s rekryteringsundersökning rapporterade 23 procent av arbetsgivarna i länet att de haft svårt att hitta personal under det senaste året, vilket gör att ungdomar med rätt utbildning är eftertraktade och har stor möjlighet att snabbt få jobb i branschen efter examen.

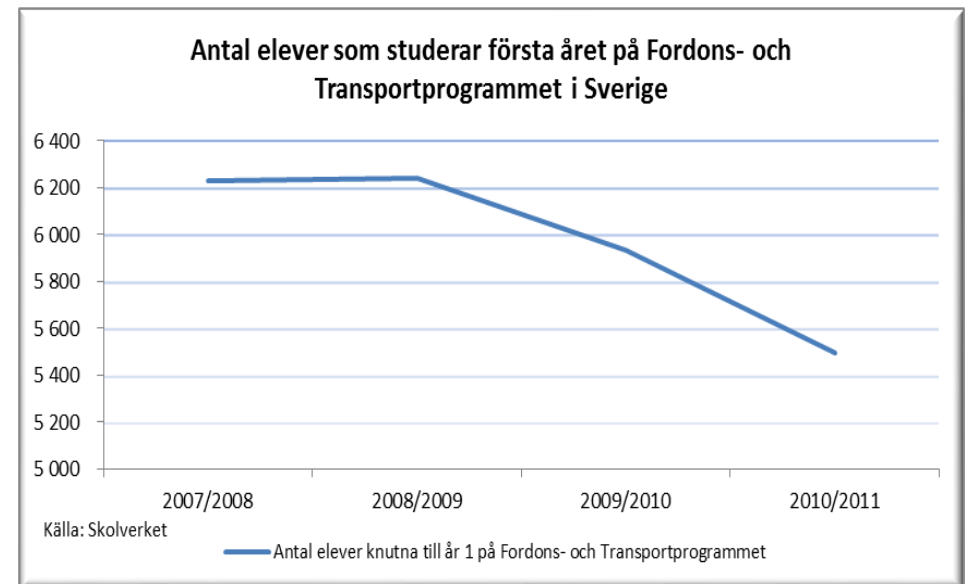

Fordons- och transportprogrammet

Med ett stort behov av arbetskraft och svårigheter att hitta kompetent personal är det naturligt att se till utbildningen. Fordons- och transportprogrammet är gymnasieskolans utbildning inom teknik och transport, och ligger i topp när det kommer till etablering på arbetsmarknaden. Motorbranschen är en viktig bransch för sysselsättningen för ungdomar, vilket en rapport från SCB som publicerades 2011 bekräftar. Den visar att de som tog studenten från fordons- och transportprogrammet 2005 hade en etableringsgrad på arbetsmarknaden tre år senare som låg i den absoluta toppen jämfört med andra gymnasieutbildningar. Majoriteten av alla som examinerats från programmet hade etablerat sig på arbetsmarknaden och bland män var etableringsgraden näst högst bland alla gymnasieprogram. Exempelvis har 83 procent av eleverna på fordons- och transportprogrammet på Liljaskolan i Västerbotten anställning efter två år, jämfört med rikssnittet för programmet som är 80 procent. **I Västerbottens län har elever på fordons- och transportprogrammet alltså lätt att snabbt få jobb jämfört med elever på andra gymnasieprogram och i andra län.**

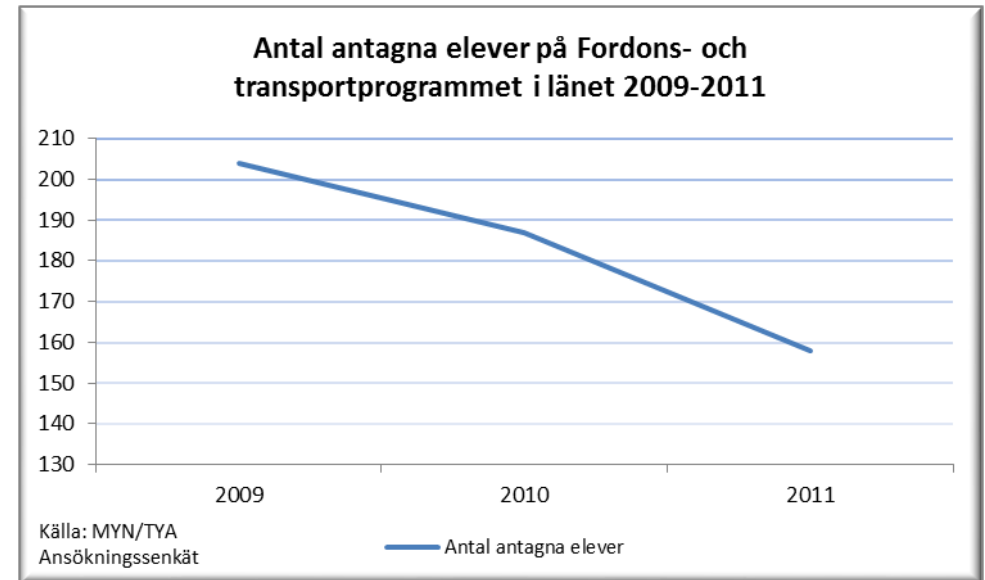
De senaste åren har antalet sökande till gymnasieskolan sjunkit på grund av minskande barnkullar, vilket har slagit mot samtliga program. Dock har olika program påverkats olika mycket och fordons- och transportprogrammet har varit

ett av de program som påverkats hårdast. Programmet har tappat både i antalet elever som söker i första hand men även i andelen. Att antalet sökande har minskat kan alltså inte bara förklaras av minskande barnkullar utan av alla som söker till gymnasiet har andelen som sökt till just fordons- och transportprogrammet minskat med 22,5 procent mellan läsåret 2006/2007 och läsåret 2010/2011.

I Västerbotten är situationen allvarlig. Antalet elever som antogs på fordons- och transportprogrammet 2011 sjönk med 23 procent jämfört med 2009 och en majoritet av skolorna i länet rapporterade att man såg en minskning i antalet sökande till programmet. **För att säkra det kommande kompetensbehovet i länet behöver därför utbildningssituationen förändras för att säkerställa att fler ungdomar utexamineras från fordons- och transportprogrammet.**

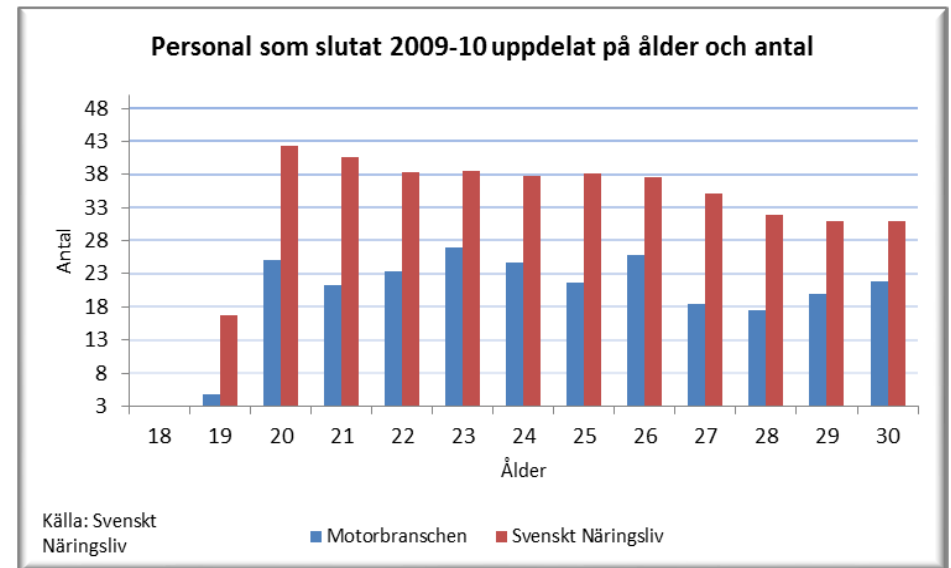

En bransch att trivas i

Idag är det inte längre företagen som fritt kan välja anställda utan i allt högre grad individerna som väljer arbetsgivare. Det blir allt mindre vanligt att man stannar på samma arbetsplats hela karriären och allt fler är beredda att flytta för att få komma till en mer attraktiv livssituation där jobb, utbildningsmöjligheter och bostad spelar in. Exempelvis har andelen personer som väljer att flytta till ett annat län ökat med 29 procent sedan 1978 enligt statistik från SCB.

Att man ställer högre krav på sin arbetsgivare är tydligt, då konkurrensen om arbetskraft gör att företag som inte erbjuder bra arbetsplatser löper risk att tappa personal i allt högre utsträckning.

I motorbranschen har arbetsgivarna varit väl medvetna om detta och arbetat med att förbättra förutsättningarna för personalen. Att detta har gett resultat är tydligt om man tittar i diagrammet här bredvid. Personalomsättningen i motorbranschen är mycket låg jämfört med genomsnittet i svenskt näringsliv, särskilt i åldern 20-30 år då många börjar bestämma vilken typ av bransch de vill jobba inom.

Visste du att...

över hälften av allt gods i Sverige transporteras med lastbil? Dessa transporter är beroende av företagare i motorbranschen för underhåll, reparationer och utveckling.

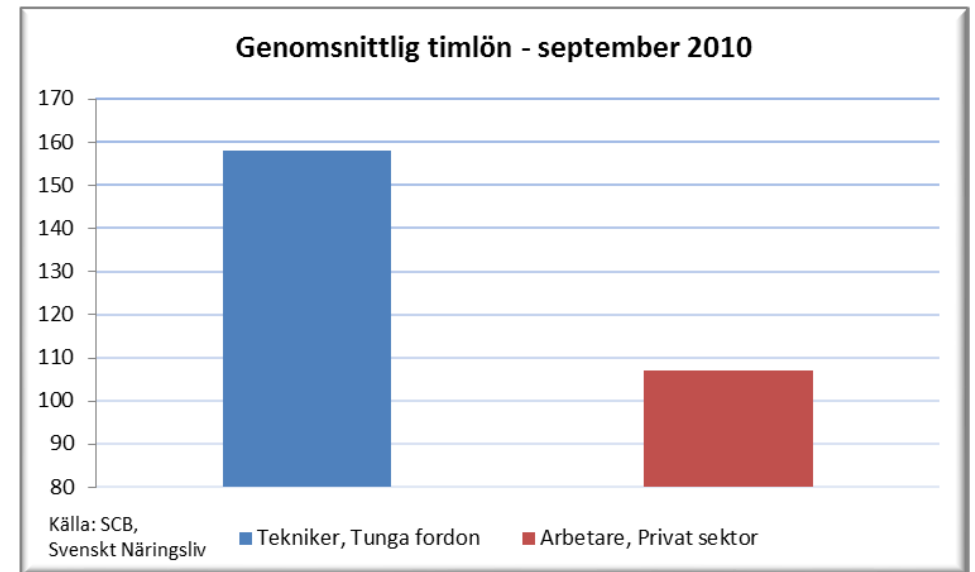
Källa: BilSweden

Motorbranschen har genomgått en transformation i takt med teknikskiftet. Flera nya typer av yrken har i och med detta tillkommit och även de traditionella yrkena har fått nya förutsättningar. I dagsläget kan man därför arbeta med en rad olika yrken, från fordonstekniker till lackerare, mekaniker och reservdelsansvarig. Detta ger stora valmöjligheter inom branschen och med ny teknik och innovationer finns stora chanser att utvecklas snabbt.

Även lönemässigt står sig motorbranschen väl. Många som arbetar i branschen kommer direkt från gymnasiet, vilket gör att de undviker studieskulder och direkt kan börja tjäna pengar. Föreställningen om att man inte kan tjäna bra utan högskoleexamen blir också snabbt motbevisad när man ser till statistiken. Exempelvis är snittlönen för en mekaniker som jobbar med tunga fordon uppe i 27 034 kronor i månaden i länet. Att löneläget ser bra ut bekräftas också om man jämför snittlönen för tekniker nationellt med snittlönen för en arbetare i privat sektor, vilket syns i diagrammet här bredvid.

Motorbranschens yrkesnämnder (MYN och LYN) är två samarbetsorgan som består av representanter från arbetsgivare (Motorbranschens Arbetsgivareförbund) och fackliga organisationer (IF Metall respektive Svenska Målareförbundet). MYN och LYN arbetar gemensamt med branschens utbildningsfrågor.

För mer information och vid frågor om Motorbranschbarometern, kontakta Caj Luoma, tel. 08-762 71 56, caj.luoma@transportgruppen.se

Källor

SCB Befolkningsstatistik länsvis per 31 december 2010

SCB Befolkningsstruktur

SCB Etablering på arbetsmarknaden tre år efter gymnasieskolan, 2011

SCB Lönestatistik Genomsnittlig timlön för arbetare inom privat sektor, september 2010

SCB Inrikes omflyttning

Skolverket Antagningsstatistik till gymnasieskolan

MYN och LYN Tempen på motorbranschen 2011

BilSweden Faktablad om Svensk Fordonsindustri

Gymnasiekvalitet.se

Intern statistik

Svenskt Näringsliv

Transportgruppen/MYN

Rekryteringsenkät på länsnivå bland MAF-an slutna företag 2011. De MAF-an slutna företagen omfattar ungefär hälften av motorbranschen.

Ansökningsenkät på länsnivå för fordons- och transportprogrammet 2011, utförd av Transportgruppen/MYN och TYA.

Beräkningar

Antal elever som är anknutna till första året på fordons- och transportprogrammet: Skolverkets gymnasiestatistik, Tabell 4B

Andelen förstahandssökande till fordons- och transportprogrammet: Antal förstahandssökande till programmet läsåret 2006/2007 dividerat med totala antalet förstahandssökande till gymnasieskolan är 4,0 %. Samma siffra för läsåret 2010/2011 är 3,1 %. $(4,0-3,1)/4,0$ ger en minskning i andel på 22,5 %

